

**LLICENCIATURA DE CRIMINOLOGIA
MÈTODES D'INVESTIGACIÓ EN CIÈNCIES SOCIALS**

PROF. JOEL MARTÍ

1. Objectius

La criminologia, en tant que disciplina científica, té com a objectiu l'obtenció d'una informació vàlida i fiable sobre els fenòmens i processos socials que estudia. L'assignatura de *Mètodes d'Investigació en Ciències Socials* es centra en les estratègies i instruments de recerca que permeten produir empíricament aquest coneixement.

L'objectiu central és la capacitat de l'alumnat per a formular un problema d'investigació en l'àmbit d'estudi de la criminologia i preparar-ne el corresponent disseny i desenvolupament, tant des d'una perspectiva quantitativa com qualitativa, si bé centrant-se únicament en la darrera pel que fa a l'anàlisi, ja que l'anàlisi de dades estadístiques serà objecte de tractament monogràfic a l'assignatura de segon curs de *Tècniques d'Investigació*.

La matèria del programa s'estructura en cinc parts. La primera part és teòrica i introdueix conceptualment la problemàtica de la investigació en ciències socials –i en criminologia en particular–, plantejant la complexitat que suposa tot procés de recerca. La segona part aborda el disseny de la investigació, des de la construcció teòrica fins al disseny d'anàlisi. La tercera i quarta part tracten, respectivament, el disseny de tècniques quantitatives i qualitatives, mentre que la cinquena i última part s'introdueix en l'anàlisi qualitativa.

L'extensió i varietat dels procediments de producció i d'anàlisi en l'àmbit de les ciències socials obliga a dirigir l'ensenyament vers aquells temes i instruments més fonamentals i de major rellevància en la pràctica de la criminologia.

Finalment, aquesta assignatura està incorporada al Campus Virtual de la UAB. El Campus Virtual és una eina que permet la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació per a l'activitat docent tot combinant la docència presencial i la virtual. Al Campus Virtual s'hi podran consultar diversos materials de l'assignatura i serà un canal de comunicació entre professor i alumnes complementari al presencial. Podeu accedir-hi des de l'adreça <https://cv.uab.cat>. Per tenir accés al Campus Virtual tan sols cal tenir activat el compte de correu electrònic de la UAB. Amb el vostre nom d'usuari/a (NIU) i la contrasenya podreu identificar-vos per a accedir a la intranet del Campus Virtual.

2. Programa

PART I. INTRODUCCIÓ A LA INVESTIGACIÓ SOCIAL EN CRIMINOLOGIA

1. Què és la investigació social

- Ciència i realitat. Per què investigar?
- Coneixement comú i coneixement científic.
- La ciència com a institució i com a pràctica social.

2. La investigació en el camp de la criminologia

- La criminologia com a disciplina científica.
- Objectes d'estudi i línies d'investigació en criminologia i justícia penal.
- Debats i problemes actuals en la investigació criminològica.

3. Fonaments metodològics de la investigació en ciències socials

- Els nivells de la investigació: epistemològic, metodològic i tecnològic.
- La investigació social com a procés. Elements: teories, conceptes, hipòtesis, models, disseny, dades i realitat social. Dinàmiques deductives, inductives i retroductives.
- La perspectiva quantitativa i la perspectiva qualitativa.
- Etapes i fases del procés d'investigació.

PART II. EL DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ SOCIAL

4. La ruptura i la construcció teòrica

- Formulació de la pregunta inicial.
- Exploració del fenomen. Fonts d'informació.
- Delimitació del problema d'investigació. L'estat de la qüestió i la construcció del marc teòric.

5. El model d'anàlisi

- Les hipòtesis. Tipus d'hipòtesis i estructuració del model.
- Conceptualització i operativització.

6. El disseny d'anàlisi

- Delimitació de l'univers i les unitats d'observació. La construcció de la mostra.
- Construcció de les tècniques d'observació.
- Elecció de les tècniques d'anàlisi.
- La planificació del procés i dels recursos.
- El projecte d'investigació.

PART III. EL DISSENY DE TÈCNIQUES QUANTITATIVES

7. El qüestionari

- Definició i trets característics de la tècnica de qüestionari. Tipus.
- Construcció del qüestionari. Tipus de preguntes, formulació, organització del qüestionari. Aplicació.
- Codificació i registre de les dades.
- Avantatges i limitacions.

PART IV. EL DISSENY DE TÈCNIQUES QUALITATIVES

8. Tècniques conversacionals: les entrevistes individuals

- Característiques generals.
- Tipus d'entrevistes individuals. Entrevistes obertes i semiestructurades.
- Processos operatius: disseny del guió i treball de camp.
- Avantatges i limitacions.

9. Tècniques conversacionals: grups de discussió

- Característiques generals.
- Processos operatius: disseny del guió i treball de camp.
- Avantatges i limitacions.

10. L'observació directa

- Característiques generals.
- Tipus i formes d'observació. Observació externa i observació participant.
- Processos operatius: disseny i treball de camp.
- Avantatges i limitacions.

PART V. L'ANÀLISI QUALITATIVA

11. Introducció a l'anàlisi qualitativa

- Fonaments de l'anàlisi qualitativa.
- Introducció a l'anàlisi de contingut. Característiques generals, preparació de les dades, codificació i verificació.
- Redacció de l'informe final.
- Avantatges i limitacions.

3. Competències

La present assignatura treballarà les següents competències, vinculades a la recerca criminològica:

Àmbit	Tipus de competència	Competència específica
<i>Teòric</i>	<i>Coneixement i tractament de fonts d'informació criminològica</i>	• Accés, comprensió i síntesi de llibres i articles científics de l'àmbit de la criminologia. • Capacitats per a relacionar els coneixements de la criminologia amb els d'altres disciplines afins • Capacitat per reconèixer la complexitat dels fenòmens criminològics i de les diverses situacions socials en què s'inscriuen
	<i>Elaboració d'un projecte d'investigació sobre una problemàtica criminològica</i>	• Construcció d'un marc teòric sobre un determinat tema criminològic. • Construcció d'hipòtesis i model d'anàlisi. • Elaboració d'un disseny d'investigació.
	<i>Disseny de tècniques d'investigació</i>	• Escollir i dissenyar les tècniques d'investigació social pertinents en cada moment (qüestionaris, entrevistes, observació) • Habilitats de tècniques de mostreig i treball de camp
<i>Transversal</i>	<i>Anàlisi de dades</i>	• Anàlisi de contingut • Introducció al programa d'anàlisi qualitativa Atlas.TI
	<i>Comunicació oral i escrita en llengua nativa</i>	• Habilitats en transmetre conceptes, problemàtiques i perspectives criminològiques • Discurs estructurat i síntesi crítica • Llenguatge científic • Expressió oral i escrita correcta
	<i>Domini d'eines informàtiques</i>	• Ús d'internet en la recerca de fonts criminològiques • Ús d'eines ofimàtiques en la presentació de documents
	<i>Dinàmiques de treball</i>	• Treball en equip • Iniciativa • Aprenentatge autònom
	<i>Compromís ètic i professional</i>	• Motivació per la qualitat • Actitud crítica front les doctrines i les pràctiques socials • Actitud de compromís front els problemes socials i culturals

4. Dinàmica docent

L'assignatura té un caràcter marcadament pràctic, tant per la dinàmica docent a l'aula com per les pràctiques de recerca. Amb tot, no es deixen de banda aspectes teòrics en les explicacions de classe, en les lectures i en les referències que l'alumne/a trobi en altres assignatures de la llicenciatura.

En aquest sentit, el treball requerit a l'alumne/a per a l'adequat aprenentatge dels continguts tractats a l'assignatura i l'assoliment de les competències plantejades, es fonamentarà en les següents **activitats realitzades amb acompanyament presencial del professor**:

1. D'una banda, una part de les sessions a classe són de tipus magistral, destinades a presentar els principals conceptes i continguts de l'assignatura.
2. Després de presentar cada contingut fonamental de la matèria, les sessions contemplen parts pràctiques d'exercicis en grup, algunes d'elles vinculades al treball autònom de l'estudiant, i altres realitzades i presentades a l'aula.
3. L'assignatura disposa tanmateix d'un temps d'atenció tutoritzada setmanal per tal d'atendre totes les necessitats formatives de l'alumnat. El horaris seran els següents:
 - Dijous 17,30 a 18,30
 - Divendres 18,30 a 19,30
 - Dilluns tarda a hores prèviament convingudes

Les tutories es faran al despatx del professor, a la Facultat de CC. Polítiques i Sociologia. També podeu contactar per correu electrònic (Joel.Marti@uab.cat)

Aquestes activitats es completen amb el **treball autònom de l'estudiant**, en el qual es projecta l'aprenentatge realitzat a classe i que es concreta de la següent manera:

1. La realització d'una lectura bàsica que, juntament amb dossiers disponibles al Campus Virtual de l'assignatura, acompanyarà cadascun dels temes desenvolupats en el programa.
2. La realització d'un treball de curs en grup orientat a l'aprenentatge del procés d'investigació, i consistent en l'elaboració d'un projecte de recerca, les diferents fases del qual seran debatudes a classe.
3. La lectura d'un article de recerca i posterior realització d'una exercici individual on es sintetitzin, amb relació a la mateixa, els principals elements tractats al llarg del curs.
4. La preparació d'un examen final, entès com una extensió de l'avaluació continuada i on l'alumne/a podrà consultar els materials treballats al llarg del curs.

Plantilla de l'assignatura, segons tipus d'activitat

<u>Activitat presencial</u>	<i>Hores de dedicació de l'estudiant</i>	
Classes magistrals	22 h	
Sessions pràctiques a l'aula	22 h	
Tutories individuals o en grup fora de l'aula	2 h	
<u>Subtotal</u>		46 h
<u>Treball autònom de l'estudiant</u>		
Lectures bàsiques	9 h	
Realització de treball en grup	25 h	
Redacció d'informe individual	5 h	
Preparació final de l'examen	5 h	
<u>Subtotal</u>		44 h
<u>TOTAL</u>		90 h

5. Sistema d'avaluació

Aquesta assignatura implica una participació activa de l'alumne/a i contempla l'assistència regular a classe, l'única manera de vincular el treball pràctic amb l'explicació teòrica i de fer un seguiment de l'aprenentatge de l'alumnat. Per tant, l'assistència a classe i la participació en les pràctiques que s'hi realitzin és obligatòria i condició indispensable per poder ser avaluat/da (assistència mínima del 70%).

Una vegada superat aquest requisit, la nota final de l'avaluació continuada es basarà en:

El **treball en grup** (55% de la nota final) orientat a l'elaboració d'un projecte de recerca: justificació de la recerca, marc teòric, model d'anàlisi, operativització i disseny d'anàlisi.

Exercici individual consistent en la realització d'una fitxa de recerca (10% de la nota final).

Examen (35% de la nota final).

Per a accedir al còmput de la nota final cal tenir un mínim de 4 de cada part de l'avaluació. Tot treball que no tingui la suficiència pot ser revisat i entregat el dia de l'examen final. Si el que cal és recuperar l'examen final, caldrà accedir a segona convocatòria.

6. Bibliografia

El llistat que apareix tot seguit inclou la bibliografia bàsica i la complementària. D'altra banda, al Campus Virtual estaran disponibles esquemes corresponents als diferents temes de l'assignatura.

Lectura bàsica:

QUIVY, R.; VAN CAMPENHOUDT, L. (1997). *Manual de recerca en ciències socials*. Barcelona: Herder.

Lectures complementàries:

ALONSO, L. E. (1998). *La mirada cualitativa en sociología*. Madrid: Fundamentos.

ANDER-EGG, Ezequiel (1987). *Técnicas de investigación social*. Buenos Aires: Humanitas.

BACHMAN, R.; SCHUTT, K. (2001). *The Practice of Research in Criminology and Criminal Justice*. Pine Forge Press.

BELL, J. (2002). *Cómo hacer tu primer trabajo de investigación. Guía para investigadores en educación y en ciencias sociales*. Barcelona: Gedisa.

BOURDIEU, P.; CHAMBORENDON, J.-C.; PASSERON, J.-C. (1976). *El oficio de sociólogo. Presupuestos epistemológicos*. 2a edició. Madrid: Siglo XXI.

BRUNET, I.; PASTOR, I.; BELZUNEGUI, A. (2002). *Tècniques d'investigació social. Fonaments epistemològics i metodològics*. Barcelona: Pòrtic.

CEA D'ANCONA, M. Angeles (1996). *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid: Síntesis.

GARCIA FERRANDO, M.; IBAÑEZ, J.; ALVIRA, F. (1994). *El análisis de la realidad social*. 2a edició rev. i amp. Madrid: Alianza. Alianza Universidad Textos, 105.

HAGAN, F. E. (2004). *Essentials of Research Methods in Criminal Justice and Criminology*. Allyn and Bacon.

JUPP, V.; DAVIES, P.; FRANCIS, P. (2000). *Doing criminological research*. London: Sage.

KING, R. F.; WINCUP, E. (eds.) (2000). *Doing research on crime and justice*. Oxford: Oxford University Press,

MAXFIELD, M. G.; BABBE, E. (2005). *Research Methods for Criminal Justice and Criminology*. Belmont: Wadsworth.

POGREBIN, M. (2003). *Qualitative Approaches to Criminal Justice: Perspectives from the Field*. Thousand Oaks (Calif.): Sage.

RINCON, D. del et al. (1995). *Técnicas de investigación en ciencias sociales*. Madrid: Dykinson.

RODRIGUEZ G.; GIL, J.; GARCIA, E. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Archidona (Málaga): Ajibe.

RUIZ OLABUENAGA, J. I. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Bilbao: Deusto.

RUIZ OLABUENAGA, J.I.; ARÍSTEGI, I.; MELGOSA, L. *Cómo elaborar un proyecto de investigación social*. Bilbao: Universidad de Deusto, 1998.

SIERRA BRAVO, Restituto (1983). *Técnicas de investigación social. Teoría y ejercicios*. 3a edició rev. i amp. Madrid: Paraninfo.

SIMÓ SOLSONA, M; DOMINGUEZ, M. (2003). *Tècniques d'investigació social quantitatives*. Barcelona, Publicacions de la Universitat de Barcelona.

TAYLOR, S.J.; BOGDAN, R. (1986). *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*. Buenos Aires: Paidós, 1986.

VALLES, Miguel S. (1997). *Técnicas cualitativas de investigación social*. Madrid: Síntesis.